

Turizmus nástrojom hospodá

Nejde o bežnú rodinu... Trinásť obcí s takmer 21-tisíc obyvateľmi zjednotených v Partnerstve Muránskej planiny a Čierneho Hrona (to sú zároveň názvy dvoch mikroregiónov, ktoré vytvárajú, a územi, kde sa nachádzajú) prináša do spoločného vzťahu zo všetkého nadpriemer. A chcú to znásobiť aj s pomocou prístupu Leader?

Pracujú na tom

Spoluprácu rozvíjajú už roky ako dobrí susedia. Od roku 2001 však

začali cielavedome koordinovať svoje aktivity, plány. Aby sa neopakovali, ale dopĺňali, aby si nekonkurovali, ale integrovaním zvyšovali svoju silu, vytvárali pestrú ponuku služieb, atrakcií, aby spoločne budovali základňu pre cestovný ruch. Pretože od začiatku vedeli, že členitý reliéf ich územia nie je vhodný na priemyselné investície. O to viac však na rozvoj služieb, malých výrobných aktivít v oblasti spracovania dreva, stavebníctva, potravinárstva, agropodnikania a predovšetkým turizmu. Potenciál

tohto regiónu je totiž mimoriadny. Spočiatku členské obce rozvíjali partnerstvo s prívlastkom verejnosúkromné. Začali s formovaním budúcej miestnej akčnej skupiny (MAS) pre prístup Leader. Participatívnym spôsobom teda za priamej účasti verejnosti zozbierali miestni aktivisti, koordinátori podklady, pripomienky, podnety i námety pre Integrovanú stratégiu rozvoja územia. Práci na nej venovali veľkú pozornosť. V závere roka 2008 mohli jej výsledok predložiť v rámci prvej výzvy prístupu

Leader. Keď dostali oznámenie, že neboli úspešní, pretože v nastavení objektívnych kritérií mali drobné formálne nedostatky (zastupovanie dvoch subjektov jednou osobou, sídlo člena mimo územia partnerstva a podobne), bolo to pre všetkých veľkým sklamaním, ale aj poučením: Podobnú chybu nesmú zopakovať! V druhej výzve na predkladanie žiadostí (do 29. januára 2010) sa chcú v silnej konkurencii presadiť. Musia byť úspešní. Potrebujú zdroje, aby mohli naplniť nemalé ciele.

Roman GREBÁČ | redaktor

Keď má byť rodina životaschopná, musí každý z partnerov niečo do nej priniesť. Svoj vklad trpezlivo zveľaďovať, povznášať spoločný život. Zaujímavým venom disponuje veľká rodina fungujúca takmer v srdci Slovenska: úžasnou krajinou, prírodou, tradíciami, životaschopným obyvateľstvom, ale tiež pracovitnosťou, zručnosťou, podnikateľským duchom, schopnosťou umne hospodáriť.

skeho rozvoja

Rozvíjať veľké aj malé obce

Okrem nevyhnutných korekcií v integrovanej stratégii, ktorá je základným a najdôležitejším dokumentom, mapujúcim a hodnotiacim východiskovú situáciu riešeného územia, predkladajúcim ciele a priority rozvoja, navrhujúcim spôsoby ich implementácie - pokračovali v roku 2009 aj v príprave projektových manažérov. Mobilizovali občanov, podnikateľov, tretí sektor pomocou vlastného, v praxi overeného grantového programu zameraného na menšie zveľado-

vacie aktivity a najmä samotnú prácu s projektmi, povedala nám predsedníčka Partnerstva Muránska planina a Čierny Hron Irena Milecová. Zároveň vysvetlila postup financovania jeho rozvojových zámerov: „Leader je jednou zo štyroch osí Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky na obdobie 2009-2015, označovaná ako os 4. Je úzko prepojená s osou 3. Reálne to funguje tak, že si vyberáme aktivity z opatrení osi 3, vkladáme ich do vlastnej stratégie, takže sa budú realizovať prostredníctvom programu Leader. Je známe, že Program rozvoja vidieka je určený len pre obce, ktoré nie sú zaradené do tzv. pólov rastu. V našom prípade ide o Muránsku Hutu, Muránsku Lehotu, Sihlu a Drábsko. Tieto teda nemôžu žiadať peniaze z operačných programov Národného strategického referenčného rámca, ale len z osí Programu rozvoja vidieka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom Leadera. Práve preto sme do akcií, ktorých realizáciu bude cez integrovanú stratégiu schvaľovať miestna akčná skupina, nezaradili veľké stavby ako vodovody, kanalizácie a obmedzili sme aj veľké investície do obnovy obecných budov a komunikácií. Skôr sa budeme zameriavať na menšie projekty s efektom pre celé územie partnerstva, pritom budeme zachovávať solidárnosť s menšími obcami, ktoré majú ťažší prístup k finančným zdrojom pre svoj rozvoj. Dôležité je, že oprávnenými žiadateľmi pri výzvach, ktoré vyhlasuje samotná miestna akčná skupina cez program Leader, sú všetky obce, ktoré zapojili svoje územie do partnerstva.“

Rozmenené na drobné

Cieľom predstaviteľov Partnerstva Muránska planina a Čierneho Hronu je tak pokračovať v začatom spoločnom a koordinovanom plánovaní rozvoja územia, v aktivizácii občanov, v úsilí stať sa miestnou akčnou skupinou. Úspešne tak zavŕšiť svoj zámer a získať podporu 2 086 684,00 eur z programu Lea-

Pozvánkou na Zbojské je aj jazda na huculoch

Kostolík v Pohronskej Polhore

Roman GREBÁČ | 3x/foto

der na miestne rozvojové programy. „Bolo by nezmyselné, keby sme všetci na našom území, ktorému dominuje atraktívny kraj, národný park Muránska planina, také prírodné technické zaujímavosti ako je Dobročský prales, ozubnicová

železnica, Čiernohronská železnica, Muránsky hrad venovali rovnakým aktivitám. Nech jedni rozvíjajú ovčiarstvo, druhí chov koní, ďalší sa orientujú na zimné športy, lesníctvo, historickú železnicu...“ povedal nám starosta Muránskej

DLHEJ LÚKY Marek Nosko. „My sa chceme napríklad upriamiť na chov pstruhov a špeciality z nich. Vybudovať vodnú nádrž na horskom potoku, na jar doň vysadiť dúhaka a po troch, štyroch mesiacoch ich už v konzumnej hmotnosti ponúknuť verejnosti. S možnosťou rybolovu, reštauračnej alebo prírodnej úpravy - v udiarničke. Podobne by mohla postupovať aj Muránska Lehota, kde majú k dispozícii dva rybníky, jeden pre chov kapra, dravcov, druhý pre pstruhu. Tak by sme si mohli návštevníkov doslova podávať. Z vrchov k nám do dolín. Spoznávali by ovčiarstvo, prírodu a krajinu na bicykli, peši či koňmi, skúsili rybolov... Vytvorili by sme tak priestor pre viacdňovú turistiku. Konečne by turisti nepremávali našim územím, ale ho lepšie spoznávali a verím, že by sa sem aj radi vracali.“

Príklad Čierneho Balogu

Podobne to vníma aj starosta Čierneho Balogu František Budovec. Leader je podľa neho ponúknutím príležitosti miestnym malým podnikateľom na modernizáciu ubytovacích zariadení, vytváranie nových kapacít, rozvíjanie služieb. „Nároky návštevníkov v tomto smere rastú, nemôžeme zaostávať za európskym štandardom. Musíme tiež dať dohromady atraktívny balíček služieb. Podmienky máme, ale chýbajú nám prepojenia. My sme sa v minulom roku preto zamerali napríklad na značenie cyklistických trás. Odborníci z Cykloklubu Ďumbier vybrali, myslím si, optimálne trate cez lesné porasty, pasienky, horské planiny spájajúce všetky obce mikroregiónu Čierny Hron a tiež Pohronskej Polhory a Michalovej.“ Na vyznačenie trás, posta-

venie smerovníkov využili vlastné peniaze aj peniaze z Banskobystrického samosprávneho kraja. Ten už neraz proklamoval, že verí ich rozvojovým zámerom a slová podporuje činmi. Od minulého roku slúži miestnym obyvateľom i návštevníkom tiež náučný chodník, ktorý spája obec s Lesníckym skanzenom. Štrnásť informačných panelov prezrádza veľa z histórie Čierneho Balogu, jeho miestnych častí, tradícií... V súčasnosti pripravujú podmienky aj pre zjazdovú cyklistiku, pre kolieskové korčuľovanie a lyžovanie na dráhach s rovným povrchom. Vyplýva to aj z toho, že v obci je veľmi populárny biatlon. Teda nezaháľajú, aktívne pracujú na rozširovaní a skvalitňovaní služieb.

Ťahúň zo Zbojskej

Pri rozvojových aktivitách je veľmi dôležité, aby zodpovedne pracovali všetci partneri. Aktívne vstupovali do projektov, programov rozvoja. Pozitívom v Partnerstve Muránska planina - Čierny Hron je, že aktívne obce nachádzajú zdatných partnerov aj v podnikateľskej sfére. Tým najsvetlejším príkladom je spoločnosť Zbojská, s.r.o. Jej hlavná postava Igor Vlček s obcou Pohronskej Polhory sa ako spoločníci dravo zahryzli do rozširovania ponúk cestovného ruchu. Zbojnícky dvor spoločnosti priamo v sedle Zbojskej, v nadmorskej výške 725 metrov nad morom, mení tvár, rozsah svojich činností doslova z mesiaca na mesiac.

Je až neuveriteľné, čo všetko dokázali vybudovať, hoci za posledný rok. Treba však povedať, že nejde o nákladné, honosné supermoderné a pre bežného občana zväčša

Zo zasadnutia valného zhromaždenia Partnerstva Muránska planina - Čierny Hron

cenovo neprístupné stavby, akými prekrývajú bohatí investori naše horské centrá turizmu. Tu stavili na drevenice, aké stavili naši predkovia a sú typické pre kraj, v ktorom žijú ich potomkovia. A chcú žiť ďalej s úctou a pokorou. Tomu zodpovedá i stravovanie v salaši s ponukou tradičných domácich jedál: halušiek, baraniny, vyhladávaná je špecialita zbojníka Surovca, rôzne druhy syrov z ovčieho mlieka... Pre ľudí, ktorí sem prídu na viac dní, je pripravených 24 lôžok v turistickej ubytovni vyššieho štandardu nad syrárňou a v drevenici pri nej. Ďalšie pribudnú čoskoro zásluhou kooperujúcich podnikateľských subjektov. Od vlašajška stredisko organizuje jazdu na koni Huculskou magistrálou v spolupráci s chovateľom koní tohto plemena Milanom Gondom zo Sihly. Zatiaľ na gazdovský dvor na Krátkom Chlipavici - cieľom však je predĺžiť putovanie na huculoch až do spomínanej Sihly, nádhornej dedinky pri Lome nad Rimavicou - s ktorým patria k najvyššie položeným obciam na Slovensku. Vyznačili chodník zbojníka Surovca k Čertovej jaskyni, Čertovou

roklinou i k Čertovej skale. Využiť sa tu dá v lete aj vyhlídková jazda upraveným busom Zbojnickou strelou. Ak bude počasie priat, koncom januára k tomu pribudne Zbojnická stopa na bežkách i Zbojnická jazda - na saniach fahaných koňmi, na ktorú cestujúci vyfasujú teplé kožuchy, aby im nebola zima. Čo poviete? To už je celkom vábivá ponuka.

„Stále sa hovorí, že obce na svoj rozvoj potrebujú peniaze. To je sice pravda, ale potrebujú aj aktívnych ľudí, podnikateľov, ktorí nielenže vedia, čo chcú, ale tiež vedia svoje sny meniť na skutočnosť. Sem prišiel jeden človek a všetko sa odrazu pohlo správnym smerom,“ chváli výsledky spoločnosti Zbojská a jej protagonistu Igora Vlčeka primátor Tisovca Peter Mináč. Aj tu však potrebujú viac peňazí na to, aby urýchlili kroky, ktoré povýšia cestovný ruch mikroregionov Muránska planina a Čierny Hron na spoľahlivo fungujúci nástroj ekonomického a sociálneho rozvoja, ktoré spravia z neho trvalo udržateľný nástroj. Potrebujú teda aj Leader a robia všetko pre to, aby sa k tomuto prístupu dostali. **f**

Na ozubnicovej trati turistom slúži historický motoráčik

